

САБОРНИК

БИЛТЕН БЕОГРАДСКЕ САБОРНЕ ЦРКВЕ
СВЕТОГ АРХАНГЕЛА МИХАИЛА

НЕДЕЉА, 15. АПРИЛ 2018, ГОДИНА 19, БР. 31

ИСТИ КОРЕН, ИСТА СТРАДАЊА - КО СУ ЛУЖИЧКИ СРБИ?

Ово је најмање словенско племе, које живи у источном делу Немачке, у савезним покрајинама Саксонија и Бранденбург. Њихова област се зове Лужица, југоисточно од Берлина, према пољској и чешкој граници, а дели се на Горњу и Доњу Лужицу. Културни центар Горње Лужице је Будишин, а Доње Кочебуз. Са нама, Балканским Србима, везује их име, заједнички корени и порекло, језик, обичаји, култура, страдања и жилавост опстанка, упркос вековним настојањима да их (нас) затру. Некада су настајивали цео простор Источне Немачке, источно од реке Лабе, све до Одре и Висле у Пољској, а подељени су били у бројна племена, чија имена су за нас врло речита: Бодрице, Љутице, Лужани, Милчани, Поморани, Рујани, Суселци, Нелетићи... И данас, 90% географских назива река, поља, језера и насељених места у појединим немачким покрајинама носе српска имена (Каменица, Бела Гора, Бела Вода, Ратибор, Дубравка, Рогозно, Стрела, Дреново, Трново...), иако тамо више нема Срба. Неки од научника кажу да су се они тамо доселили у раном Средњем веку, из заједничке постојбине свих Срба, са територије данашње јужне Русије или чак са Кавказа, да су били моћан ратнички народ, који је овладао германским просторима. Друга струја научника тврди да су Срби овде живели одувек и да им је управо овде била прапостојбина. Научник др Реља Новаковић, у својим књигама о Лужичким Србима, говори о томе да су они наши преци. Константин Порфиригенит сматра Балканске Србе потомцима једног племена Лужичких Срба, које је отишло далеко на југ и населило се на великом простору Неретве, Захумља, Требиња и, нарочито, Зетске долине и црногорских Брда. Лужани су, у ствари, населили језгро будуће српске државе. Друга племена су населила Јужни Банат и Браничево (Бодрице). У источној Србији постоји место Лужнице, а на Космету Лужане и река Лаб.

И академик Виктор Новак, аутор знамените књиге *Магнум кримен*, бавио се темом Лужичких Срба. Писао је да је за њих била најстрашнија битка код Ломчина, на Лаби, где је готово цела српска пешадија изгинула, 922. године. Срби опкољени са свих страна, још су се борили херојски у Ломчину. Немци су их на превару поклали све, а жене и децу одвели у ропство. Ово је био Косовски бој Лужичких Срба (немачки анали наводе да је страдало 120.000 Срба, дакле - многоструко више!). Завршни ударац је задао маркгроф

Геро (939), позвавши 30 полапских и српских кнезова на вечеру, да се с њима измири, а заправо их је отровао. Оставши без својих вођа, народ је покорен. Око 990. године, последње српско племе Милчани, у Горњој Лужици, изгубило је независност.

У 12. веку је уследила и колонизација - гомила Немаца је насељена на њиховим територијама. Србима је било забрањено да живе у градовима, осим у предграђима, где су могли да буду само занатлије, али су до 16. века имали своје жупане. Немачки и пољски завојевачи су их сурово покрштавали и користили све начине да их угуше и збришу свако сећање на њихово порекло и идентитет. Забрањено им је да користе лужичкосрпски језик, чак и у личној комуникацији, као и да славе своје празнике. Словенски топоними су мењани у немачке: Бранибор је постао Бранденбург, Дреждани (етимолошка веза са црквом Самодрезжом на Космету, у којој је српска војска причешћена пред Косовски бој) у Дрезден, Липск у Лајпциг, Плавно у Плауен... Све већи број Срба из Лужице је прихватио немачки језик. Опустошени су бројним ратовима, током своје страдалне историје, као и кугом, покрштавањем, асимилацијом, суровим репресијама. Ко није говорио немачки, није могао да се ожени. За разговор на српском, у својој кући, кажњавани су смртном казном. Ко је хтео да живи у граду, морао је да заборави своје порекло. Некада их је било преко милион, данас око 60.000. Хитлер их је прогласио србојезичким аријевцима, које треба регрутовати за Трећи рајх, и покушао да их увуче у мрежу нацизма, што им је живот претворило у пакао. Национални радници су затварани, убијани, спаљивана им је имовина и наслеђе, готово да им је забрањено постојање. Послератна власт их је прогласила националном мањином и тиме их заштитила од физичког и духовног уништења. Дозвољено им је оснивање института, културних установа, школа, часописа, али је настављено интензивно насељавање Немаца у Лужицу. Расељавали су их са вековних српских огњишта у Лужици, због експлоатације мрког угља, који су ту пронашли.

Сачувана су сведочења немачких учитеља који су били постављени да спроведу перфидно осмишљену пропаганду међу децом: организовали су игре, у којима су Срби увек били губитници, а Немци победници, па је деца усађено мишљење да је срамота бити Србин, да су Срби губитници. Упркос томе што су остали острвце у германском мору и упркос свим страдањима, успели су да сачувају свој језик, обичаје, фолклор, књижевност, националну свест и идентитет. Лужичкосрпски песник Бердихт Дирлих, који је своје збирке песама објавио на српском језику, објашњава: "Некада смо живели на простору од Дрездена до Кијева. Говорили смо српски и писали ћирилицом. Схватили смо, међутим, да лужичкосрпски национални идентитет и култура неће опстати у католичким земљама ако се као народ затворимо у чауру, већ да морамо да се трансформишемо у модерно друштво, на темељима наше традиције. Били смо под огромним утицајима католика и протестаната, попримили смо за-

падну веру и культуру, али смо остали верни православним свецима Ђирилу и Методију и Светом Ђорђу. И данас славимо ове свеце. ... Кад Србин дође код нас у Лужице, дочекујемо га као да је у Шумадији, хлебом и сољу..." Застава им је плаво-црвено-бела. Култура им је изразито словенска, а приче, приповетке и бајке су сасвим сродне са нашим - истог су духа, истих тежњи, структуре и поука. Њихова народна ношња веома подсећа на шумадијску, или мешавину шумадијске и војвођанске. Средином 19. века, основали су своју Маћицу србску (Магицу српску). Њихови обичаји и фолклор имају бројне паралеле са народном традицијом Балканских Срба. У паганско доба, њихов врховни бог је био Свантовит, који је, са примањем хришћанства, постао Свети Вид, а празник Видовдан (уочљиве су њихове духовне везе са Косметом - страдална историја нам је уписана у корене). О Божићу, по њиховим селима иду коледари, о Васкрсу се фарбају јаја; играју коло, уз пратњу гајди и гусала (мехови и хусле). Стари инструменти и архаична српска музика су незаобилазни на сваком прелу, где се и данас окупља омладина. У Кочезбузу постоји и данас Србски музеј.

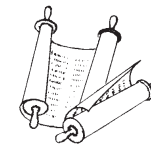
Најпознатији изданак Лужичких Срба је био филозоф Г.В. Лајбниц, а у нашој земљи - генерал Павле Јуришић Штурм. Пре 20. века, химна Лужичких Срба је била *Српство никад неће умрети* и *Наше Српство се диже из праха*. Лужичкосрпски добровољци учествовали су у грађанском рату у Југославији, 90-их година 20. века, на страни своје браће Срба. Најоштрије су устали против проглашења независности Космета, 2008. године, објаснивши јавности да је Србија њихова прадомовина.

Прво београдско певачко друштво (ПБПД) је, 2. јануара 1927, предвођено диригентом Костом Манојловићем, прво у нашој земљи, приредило велики, свечани *Концерт песама Лужичких Срба*, на новом Универзитету. Интересовање је било незапамћено: на стотине људи је остало испред улаза. На свечаност су позване вође Лужичких Срба из Будишина, али су им немачке власти онемогућиле долазак. ПБПД је угостило Алису и Хелену Смолер, унуке чувеног духовног вође Лужичана, Јана Арношта Смолера, филолога и борца за очување изворног српског језика Лужичана. Пре концерта, предавање о Лужичким Србима је одржао проф. Виктор Новак, председник ПБПД, оштро осудивши тек донету одлуку немачког Парламента којом је одобрен кредит од два милиона марака за германизацију Лужичких Срба. Публика је бурно поздравила говор академика Новака, као и песму лужичкосрпског песника Јана Скале, коју је прочитала Хелена Смолер. Концертни наступ ПБПД је изазвао громогласне и дуготрајне аплаузе и овације, а сестре Смолер су испраћане из сале стајајим овацијама. ПБПД је, у хотелу *Империјал*, приредило гошћама и осталим угледним гостима свечану вечеру, на којој су им певали Мокрањчеве композиције, а наредног дана гошће су обишле и Мокрањчев гроб. На захтев публике, концерт ПБПД је морао да буде поновљен још два пута.

У ТОМИНОЈ НЕДЕЉИ ПРОСЛАВЉАМО:

- 15.(02) Преподобни Тит Чудотворац
- 16.(03) Преподобни Никита Исповедник (Побусани понедељак)
- 17.(04) Преподобни Јосиф Химнограф
- 18.(05) Свети мученици Агатопад и Теодул
- 19.(06) Свети Евтихије Цариградски
- 20.(07) Преподобни Георгије Митиленски
- 21.(08) Свети апостоли Иродион, Агаф, Руф и други

У ПОЧЕТКУ БИШЕ РЕЧ...

Историчар Радован Дамјановић, у књизи *Српско-српски речник* наводи да су Римљани у Ромулово доба били подељени на три племена, од којих су једно били Лугеренси (LUCERENSES), а име су добили по светом гају у коме су имали прибежиште. Римљани су свете гајеве звали LUCUS, као што и ми за гај кажемо ЛУГ. Лугеренси су, дакле, они из гаја, луга, шуме - Шумадинци! Предримска стара Италија је препуна топонима на луг - луг. Деминутив LUCULUS - лугић, шумица, готово неизмењен, дао је мушко име LUCULLUS - Шуменко, Дубравко, Лугоња. "У прилог српског исходишта ове римске трибе свакако иде велики број изведеница из групе ЛГ, које чине пребогато саречје у многим европским језицима". Међу важнијим појмовима уз луг, из групе ЛГ је и: влага. Луг може да значи и бару, језерце, мокро место, обрасло жбуњем и шумом. Ту је и локва (бара), локвањ и локати - много пити; шкотско лох - језеро. Срби из Лужица добили су име баш по нашем лугу, мочварном шумовитом месту. "Германска пропаганда изградиће ипак доста успешну теорију по којој Лужички Срби и Балкански Срби немају везе (?!) јер се, тобоже, ради о случајној етимологији, односно, сличности". Ова ЛГ група је и у другом имену за кашкицу: лижица (код Хрвата: жлица). Остали изведени појмови су: каљуга, љага, љигаво, клизаво, Љиг, Нибелунзи - небески лугови, небески народ...

Горњолужички Срби себе називају Србја, а Доњолужички Срби, док их Немци називају Сорби. Научна дисциплина која се бави изучавањем лужичкосрпског језика и културе Лужичких Срба зове се сорбистика. Језичким знацима је позната стара словенска реч: СРБАТИ, СОРБАТИ (на латинском *sorbere*), која значи: окушати, јести из кашике. У дубљем духовном значењу, сама етимологија говори о Србима као о народу који окуша из (једне) кашике - народу који се ПРИЧЕШЋУЈЕ. Иако Лужички Срби више нису православне вере (али су изразито религиозни), са њима нас везује и још једном се потврђује ова христовна димензија, уткана у само име. У руском и пољском језику, реч "серб" и "насерб" означава усвојеника, па је синовство, тј. УСИНОВЉЕЊЕ у Господу још један духовни путоказ и хоризонт.

Главни и одговорни уредник: протојереј-ставрофор Петар Лукић. Уредник издања: Ивана Радовановић. Тел. храма: 011/2636-684. Факс: 011/2636-566. www.saborna-crkva.com. sabornik@saborna-crkva.com. Тираж: 1000 примерака.